

Diversi Tractatvs

Coloniae Agrippinae, 1629

Disputatio XI. [i.e. XII.] An liberum sit dæmonibus, ea mala, quæ per vires naturæ suæ hominibus infligere possunt; de facto infligere? Si hoc enim verum est, væ mortalibus. an vero isthæc eorum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61359)

Exod. 12. cat illam occisionem, Plagam disperdentem, Hebraice habetur, *Masbuh, perdentem*, id est, Angelos perdentes per synecdochem numeri: cui annuunt Hebraei: *Qua in tenebris* (inquunt) *immittuntur mala, recte demandantur malignis spiritibus, quoniam ipsi sunt spiritus tenebrarum.* Sed apertius de morte, quæ fit à dæmonibus, habetur *Tobia. 6.* tur *Tobia. cap. sexto*: ubi narratur, dæmones suffocasse septem maritos Saræ, nurus postea *Tobia.*

3. Tertio. Possunt sensus exteriores, & interiores hominis immutare, vt ludificentur, ac decipiantur. Sic habet

D. Thom. Diuus Thomas 1 parte, *quest. 111. artic. 3. & 4. de veritate, quest. 1. art. 3. & quest. 2. art. 8. de potentia quest. 6. art. 3. ad tert. de malo quest. 16. art. 1. ad. 16.*

D. Thom. Ratio est: quia omnis natura corporea obedit naturæ spirituali per localem motum: ita Diuus Thomas 1 parte, *quest. 110. art. 3.* Sed dæmones substantiæ spirituales sunt; sensus verò exteriores, corporei, & materiales, id est facultates affixæ organis corporeis: ergo à dæmonibus immutari possunt per localem motum. De qua re copiosius infra in disputatione præambula ad *questio. 95. & 96.*

An vero possint nocere animabus, mouendo earum potentias, videlicet intellectum, & voluntatem, etiam reuertes, & eas decipere? agendum erit latius inferius in disputatione citata,

Hæc dicta sunt de multiplicitate

malorum, quæ dæmones hominibus possunt inferre: quibus nullis humanis remediis potest occurrere, nullis pharmacis mederi, nullis hominum artibus auxilium præstari. Etenim non est potestas in terra, quæ compareretur ei (scilicet dæmoni) *Iob 40.*

Audiens quis, dæmones tam ingenti pollere potestate, haud dubium contremiscet, & valde timebit tam potentes hostes, & percipidos perniciosi hominum. Quare merito est.

DISPUTATIO XI.

An liberum sit dæmonibus, ea mala, quæ per vires naturæ suæ hominibus infligere possunt, de facto infligere? Si hoc enim verum est, vnde mortalibus. An vero isthac eorum potestas ligata, & prohibita à Deo sit, & quomodo?

ET videtur vera prior pars dubitationis. *Primo.* Quia ordo diuinæ prouidentiae ex postulat vt res, maximè quæ libertate pollent, sinantur suis viribus vri, ac suis motibus gaudere: ergo diuinam prouidentiam decet sinere dæmones, vt suæ vires exerceant in nocendo hominibus, quos lædere summopere desiderant, *Confirmatur.* Quia Deus elementa sinit agere secundum suam naturam, feras etiam, vt lupos, & leones, vt noceant quātum placuerit: imò & homines: ergo & vsum suæ libertatis in malis inferendis libe-

rum, & non ligatum reliquit dæmonibus. Ac proinde non nisi miraculose prohibebuntur mala inferre: sicut aliquando accidit inferis, & hominibus.

Secundo. Illud axioma commune Theologorum, dæmonū esse ligatā potestatem, ne mala hominibus inferant, quæ possent attentis suæ naturæ viribus. *Vel facit hunc sensum,* Dæmones non valere suas vires executioni mandare, nisi Deo concurrente, saltem ad materiale operis: & hoc non, quia id verificatur etiam in aliis rebus, quæ habent potestatem aliquid faciendi: quarum potestatem non dicimus ob id esse ligatam, sicut in dæmonibus. *Vel sensus est,* Deum prohibuisse, ut sine sui licentia, aut permissione nil moliantur mali aduersus homines: & hoc quidem peculiare est in dæmonibus. Sed sine sacre Scripturæ testimonio, aut ratione vrgenti dicitur: & ut dicebamus in primo argumento, contra ordinem diuinæ prouidentię.

Tertio. Esto potentiā dæmonum esse ligatā isto posteriori modo: unde possunt scire dæmones Deum aliquando hanc licentiam concessisse: esset enim necessarium, ut per se, vel per Angelos bonos id Deus dæmonibus reuelaret, quod videtur inconueniens.

In oppositum est. Nam quæ est inuidia, & odium dæmonum erga humanum genus: si sinerentur suis viribus uti homines omnes necarent,

& eorum bona disperderent. Marcion, & Manichæus, qui dæmonem esse Deum, & principem huius mundi dixerunt: negarent potentiam eius esse à Deo ligatam: imo neque Lutherus, qui *super epistolam ad Galatas capite tertio,* dicit, dæmonem in toto mundo regnare; & mox regnum istud quale sit, explicat his verbis: *Sumus autem nos omnes corporibus, & rebus subiecti diabolo, & hospites in mundo, cuius ipse princeps, & Deus est.* Vbi satis aperte in errorem Manichæi declinauit. Sed sit illi, & illis, talis Deus: nos autem veri Dei sumus famuli: diaboli autem hostes perpetui. Sed de refutatione Lutheri suo loco.

Modo pro explicatione dubitationis propositæ præmittere oportet quædam indubitata. *Primum est,* potestatem diaboli, attendita sua natura; longè superare vires omnium hominum: ac proinde eadem attendita, possent homines omnes perdere, & eorum bona destruere, ut colligitur ex *Iob 41.* vbi ait, non esse potestatem, quæ comparetur ei in terra. *Secundum est,* dæmones quantum in se est, valde cupere totum genus humanum delere, ac cladibus afficere, propter odium, & inuidiam, quibus incessanter homines prosequuntur. Egregiè Diuus Petrus *1. Pet. c. 5* prima Canonica, capite quinto. *Aduersarius vester diabolus tanquam Leo rugiens circuit, querens quem deuoret.* Et Paulus ad Ephesios *6. Ephes. 6* *Non est nobis colluctatio aduersus carnem,*

nem, & sanguinem: sed aduersus principes, & potestates tenebrarum harum. Coluctatio hæc nihil aliud est, quam odium, & inuidia hostilis: à qua prouenit, vt nos vsque ad internecionem destruere conentur, & facerent si à Deo permitterentur, vt statim dicemus: ex parte vero nostra nos eis colluctamus, eorum suasionibus dissentientes, opem diuinam aduersus fæuos, & fortissimos hostes implorantes; qua muniti eos sæpe superamus. His positis.

6.

August.

Dico primo. Naturalis potestas dæmonum à Deo ligata est, vt sine eius permisso, aut licentia nil mali inferant hominibus, aut eorum bonis. Hæc assertio est communis assensus Sanctorum, ac Theologorum: ita Diuus Augustinus libro 3. de Trinit. cap. 7. & 8. & libro 20. de ciuit. Dei, cap. 3. & 8. & libro 2. contra aduers. legis, capite vltimo: Sathanas (inquit) cum habeat semper cupiditatem nocendi, nocere cuique non potest, nisi ab Omnipotente acceperit potestatem. Quid aliud: non solum in libro Iob, sed etiam magis in Euangelio declaratum est, vbi spiritus immundi, nec in porcos irent, nisi hoc illis benignus ipse Saluator petentibus, quos certe in abyssum posset relegare, concederet. Rem necessariam docere nos volens: vt scilicet nouerimus, multo minus eos posse sua potestate nocere hominibus: qui nec pecoribus qualibuscunque poterunt. Hæc eleganter Diuus Augustinus: & Diuus Gregorius lib. 2. Moralium cap. 11. vbi id colligit, & omnes Theologi ex capite 1. Iobi, ex capite octauo Luca, & libro quarto, capite

Gregor.

12. Idem dicit Chrysostomus libro 3. de patientia Iob. En dæmones attempta sua facultate naturali, poterant Iobum affligere: & tamen non valebant sine Dei permisso, ac licentia: qui tunc dicitur ligare dæmones, quando non permittit eos facultate sua naturali abuti, tunc vero dicitur soluere: quando permittit, aut licentiam tribuit.

Assertio itidem tenetur à Magistro sentent. in secunda distinct. 7. & à Diuo Thoma 3. par. quest. vigesimo nono, articulo 1. ad tertium de potentia, quest. sexto, articulo 5. de malo, questio 16. articulo vndecimo ad 21. Videte si placeat Abulensem super cap. 15. Matth. quest. 66. & Maldonatum super cap. 22. Luc. circa illud: Ecce Sathan expetiuit, vt cribraret, &c. Deinde probatur ratione, quia alias si dæmones permitterentur debacchari iuxta vires, odium, ac inuidiam suam erga genus hominum: iam dudum illud obruissent: ergo ad prouidentiam Dei pertinuit eorum sæuam, & ingentem potentiam ligare, vt nihil possent in homines sine Dei licentia, ac permisso, Egregie Cassianus collat. 7. c. 22. Nemo (inquit) posset, non dicam iuuenium quos videmus in hac eremo constantissimo commorari: sed neque perfectorum quidem: tantis taliumque hostium agminibus circumseptus in eremo singularis habitare: si in ipsis dæmonibus esset pro voluntate sua nocendi, vel accendendi facultas, atq; libertas, &c.

In quo autem consistat ligatio hæc, & quid sit licentia, aut permisso Dei

Chryst.

Mag. S.

D. 1. h.

Abul.

Malin.

Cassian.

7.

Chryf. D. Aug. fio Dei necessaria, vt ligati dæmones laxentur: res difficilis visa est Diuo Augustino vbi supra, cap. 9. vbi ait: Ex ineffabili Dei potentatu fit: vt quod possunt mali Angeli, si permittentur, ideo non possunt; quia non permittuntur. Nec enim occurrit alia ratio, cur non potuerint facere minutissimas muscas, qui ranas, serpentesq; fecerunt: nisi quia maior adferat dominatio prohibendi per Spiritum sanctum. Quod etiam ipsi Magi confessi sunt dicentes, Digitus Dei est hic. Quid autem possunt per naturam, nec possunt per prohibitionem, & quid per ipsius naturam sua conditionem facere non sinantur: homini explorare difficile est: imo vero impossibile, nisi per illud donum Dei, quod Apostolus commemorat dicens, Alij diiudicatio spirituum. Nouimus enim hominem posse ambulare; & nequaquam hoc posse, si non permittatur: volare autem non posse, etiam si permittatur. Sic & illi Angeli quædam possunt facere, si permittantur ab Angelis potentioribus ex imperio Dei; quædam vero non possunt, etiam si ab eis permittantur, quia ille non permittit, à quo est illis talis nature modus: qui etiam per Angelos suos illa plerumque non permittit, quæ concessit, vt possint. Hæc Augustinus.

3. Nos autem de modo ligaturæ ipsius, & solutionis eius tentabimus aliquid dicere: & ideo

Dico secundo. Ligatio dæmonum ne noceant, nisi ex permissione Dei, nõ solum consistit in prohibitione illis à Deo facta per iussionem moralem aut præceptum: sed in prohibitione physica. Prima pars probatur. Quia per prohibitionem præceptiuam non

aufertur potestas illis nocendi; alias non cecidissent per transgressionem diuini præcepti: sed de facto illis adempta est potestas nocendi, nisi præcedente Dei permissione, vt docui in prima assertione: ergo præfata religio dæmonum non consistit in sola prohibitione morali per præcepta, aut per quid simile. Secunda pars probatur. Nam ea prohibitio est necessaria, quæ inducat coactionem & auferat vltimam potestatis: hanc autem debere esse physicam clarum est, cum non sufficiat moralis: ergo, &c.

Sed pro declaratione huius prohibitionis physice aduertendum, Deum operari posse per se ipsum inmediate, aut mediate per ministerium Angelorum: per se ipsum, vel quia quando non vult, vt noceant dæmones, subtrahit eis concursum suam necessariam, vt nocumenta inferant; vel quia effcienter impellit, & prohibet modis sibi notis, ne lædant, quem lædi Deus non vult. Et iste modus prohibendi facilis est, & planus absque vlla difficultate.

Secundus modus prohibitionis considerari potest esse à Deo, mediante ministerio Angelorum, & est magis conformis sententiæ Diui Augustini libro 3. de Trinit. c. 4. dicentis: Corpora quodam ordine reguntur, inferiora per superiora, & omnia per spiritualem creaturam, & spiritus malus per spiritum bonum. Diuum Augustinum sequuntur Doctores, præcipuè Diuus Thomas prima parte, *August.*
R 2. *quest.*

D. Thom.
G. egor.

quasi. 108. art. 6. & ex professo, quasi. 109. art. 4. & Diuus Gregorius homilia 34. in Euangelia, inquit: *Potes-tes sunt Angeli, quorum ditioni virtutes aduersa subiecta sunt. Et ita demones dicuntur ligati, ne hominibus noceant, quantum possunt, & desiderant, quia ab Angelis, maxime custodibus arcentur, ne votis satisfaciant, nisi DEO permit- tente.*

Sed quomodo prohibent Ange- li dæmonia? Quidam dicunt per impressionem actualem imprimen- do, ad iustar hominum prohiben- tium hostes per impulsione actualem, ne in aliquos irruant: & isto modo dicuntur Angeli ligare dæ- mones. Sed hoc non potest stare: tum, quia esset constituere perpe- tuam, & actualem pugnam inter bonos & malos Angelos, sicut ma- li perpetuo ligati sunt nisi Deo per- mittente. Hoc autem videtur in- conueniens, & falsum: tum quia sæpe sine vlla actuali impulsione in- uigilant Angeli circa nostram cu- stodiam: tum, quia quando Angeli sancti custodes assistunt Deo in cæ- lis, non dicerentur ligatos habe- re malos Angelos, sed suæ permis- sos voluntati: etenim tunc nullam impressionem, aut repulsam actua- lem insignat dæmonibus, nec pos- sunt, cum sint extra spheram suæ actiuitatis: tum tertio, quia nunquam prohiberent, nisi iam, iam erumpen- tibus malis Angelis; cum tamen cer- tum sit, eos arcere, præueniendo ne irumpant; igitur existimo cacodæ-

mones ligatos esse bonis Angelis ne noceant hominibus, nisi Deo per- mittente; quia prohibentur ab An- gelis ne noceant nisi ex eiusdem Dei permisso. Prohibent autem inter- dum abigendo, ne approprient ho- minibus nocendis, sine vlllo actuali impulsu Angelis malis inflictio, sed sola mediante sua cura ac vigilantia; interdum ipsis conantibus resisten- do per actualem motum repressi- uum dæmonibus infixum.

Explicatur hoc à simili. Milites fortes ac prouidi non solum prohibent hostes, ne capiant ciuitatem vi- pellendo irruentes; verum & vigi- lant, se seque ostentant de super mu- rum, vt videntes inimici vigilantes- custodes, terreantur, nec audeant cominus accedere, & hoc etiam ar- cere, & prohibere est. Non dissimi- liter Angeli boni dicuntur arcere dæmones, ne hominibus noceant; in- terdum vi repellendo irruentes dæmo- nes, in star militum deiicientium de mu- rorum cacumine inimicos conantes- ascendere; interdum vigilantes, & circū- dantes cliētes suos; ac parati vi repel- lere hostes, si appropinquent: & hoc etiā arcere est, quia vidētes dæmones paratā custodiā non audēt mortales impetere: sciētes autē sanctis Angelis vi illata esse fugandos, si mala conē- tur inferre. Consistit igitur prohibi- tio & ligatio dæmonum, vel saltem nascitur ex assistentia Angelorū, ac firma custodia erga homines ad mo- dum explicatū, q̄ innuit Sathanas Iob- 1. dicēs: *Nō ne tu vallasti eū: protectionē*

Angelorum insinuans, ut quidam dicunt, qua Angeli prohibēt dæmones, ne noceant hominibus. Sicut illud Matth. 21. *Et sepē circumdedit ei,* id est Angelorum custodiā: Ita Interlinealis.

Interlin.
10
Tob. 8.
Sed his nostris dictis occurrit ex aduerso historia Tobia, cap. 8. Vbi narratur Raphaelem Angelum apprehendisse dæmonem Asmodæum, ac religasse in deserto superioris Ægypti. Quæ religatio nequiuit fieri modis præfatis nō per actualementem impressionem, & detentionem: quia licet in apprehendendo dæmonem, potuit inueniri, sed tamen in detentione per multos dies Raphael abfente, & conuersante cum Tobia, reperiri non potuit, nec etiam per custodiam Tobia: quia hæc imperitina fuit ad religationem in deserto Ægypti, cum fuerit deuentio, ne à deserto egrederetur.

11
Respondetur. Dæmon Asmodæus ligatus fuit ab Angelo Raphael, nō solum quia non sinebatur noxam Tobia, & coniugi inferre: isto enim modo toto decursu temporis, quo apud eos, & cum eis morabatur Angelus bonus, Asmodæus, & alij dæmones ab Angelis ligati erāt modis à me explanatis, sed etiam dicebatur religatus in superiori Ægypti deserto: quia ei loco affixus, ut illinc se se mouere, alioque quopiam euagari non posset: at alligatio hæc peculiaris est, pertinens ad peculiarem Dei prouidentiam: nos verò loquuti sumus de alligatione dæmonum per-

tinente ad communem Dei prouidentiam, qua non sinuntur dæmones lædere homines, nisi Deo permittente.

Quod si cupis scire, quomodo illa alligatio potuit fieri per Angelum Raphaëlē: nil certò de eo, quod factum est definire possumus: probabiliter tamē dicimus, id potuisse fieri per imperium Raphaelis præcipientis dæmoni illic non discedere: nisi licentia præmissa, & quamuis dæmon solo imperio Angeli, imò & Dei, salua suæ naturæ libertate non compelleretur, tamen sicut imperio hominum affigitur virtus diuina, ut dæmones recedant, exeant, &c. de quo latius infra, ita virtute diuina credimus Raphaelē imperasse Asmodæo, ut non recederet à deserto superioris Ægypti, qua virtute diuina ligabatur ac detinebatur, ne discederet ante licentiam habitam à Deo, vel Angelo.

De huiusmodi ligatione per imperium videtur loquutus Augustinus li. de diuinatione dæmonum, ca. 7. *Fugantur (inquit) dæmones, vel etiam iussu superioribus colligati abstrahuntur, & alienantur à locis suis, ut de rebus quibus dominabantur, in quibusq; colebantur, fiat voluntas Dei.* Nisi fortasse quis dixerit virtute diuina aptatum esse corpus ab Angelo, quo inclusus & alligatus Asmodæus non potuit illud à se excutere. Isto modo dicitur esse ligatus igne infernali: sed hæc alligatio, ut dixi, peculiaris est, sicut & illa, de qua fit mentio, Matth. 12. Marc. 3. & Marc. 3.

1 3 Apoca 2

Apoc. 20. Apocalyp. 20. Memento tamen, ac præ oculis habeo semper hanc ligationem demoniorum per metaphoram ad ligationem corporalem intelligendam esse. Similiter & modi quibus diximus ligari, metaphoricè

2. Petri 2. vincula, rudentes, & catenæ nuncupatur. Sic enim 2. Petri 2. legimus:

Iudas in Canon. Deus Angelis peccantibus non pepercis, sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradit cruciandos. Et Iudas in sua Canonica: Angelos, qui non seruauerunt

Apoc. 20. suum principatum vinculis æternis sub catenæ reseruauit. Apocalyp. 20. Angelus, vt serpentem antiquum in abisso ligaret: habebat catenam magnam in manu sua.

Andreas. Vbi Andreas: Catenam (inquit) ad nostram intelligentiam vocabit operationem, que Sathanae malitiam coercet. Habemus igitur, dæmonum potentiam esse ligatam à Deo, ne hominibus noceant, nisi ipso permittente; & quomodo illud ligamen apponatur.

Nō minor difficultas suboritur, in quo consistat Dei permissio, aut licentia collata demonibus, vt noceant quādo Deus id disponit, aut finit fieri? & vnde, aut quomodo dæmones, qui se ligatos esse sciunt, agnoscant solui, aut permitti nocere.

12. Aliquis fortasse poterit dicere, dæmones à Deo licentiam petere, & Deo concedente mala infligi, quod si abnuat petitioni, desistit à nocendi conamine. Ita videtur colligi ex

Iob. 1. & 2. historia Iobi primo & secundo capite. Vbi dæmon petijt à Deo licentiam vexandi Iobum, petijt, inquam, peti-

tionem intelligibili, qualis esse solet

Angeli ad Deum: de quo 1 p. qu. 107. artic. 3. & obtinuit: & Matth. 8. visi-

bili voce petijt dæmoniorum legio à Christo licentiam intrandi in porc-

cos, quā Dominus concessit: & Luc. 22. ait Christus ad Petrum: Simon

ecce Sathanas expetit vos, vt cribra-

ret sicut triticum: id est postulauit vos

ita legunt quidam. Fateor, tamen,

aliquando ita accidisse, maxime

quando noxa inferenda à dæmone

est vehementer concupita, vt in hi-

storijis allatis, sed cū innumera mala,

& innumeris diaboli inferant, non

videtur probabile secundum ordi-

nem communis prouidentia tot li-

centias à Deo petere, totque conces-

siones datas fuisse, ac multo plures

negatas.

Atij respuentes tot licentias à dæmo-

nibus petitas, dicunt ob id Deū per-

mittere, aut licentiam dare nocendi:

quia innuit illis, cui nocere debeant:

non quidē voce exprimendo, sed in-

terius intelligibiliter indicādo. Et co-

natur probare ex testimonio Iobi ci-

tato. *Ecce* (inquit Deus dæmoni) *uni-*

uersa, qua habet, in manu tua sunt: id

est do tibi potestatem affligendi eū.

Modus dicendi nō omninō impro-

babilis. Contra quem tamen argu-

mentor: quia vel illud innuere Dei

pertinet ad reuelationem factā dæ-

monibus, vel ad præceptum: *vtrum-*

que aliquādo accidisse non inficior:

nam plagas Ægypto inflictas dæmo-

nes intulisse Deo reuelante, & iubē-

te ait Dauid Psalm. 77. vers. 35. quod

psalm. 77
prius

Exod. 12.

prius significatum fuerat Exod. 12. ubi nos legimus: *Plagam disperdentem*: habent Hebræi, *Angelum perdentem*, id est Angelos perdentes per synecdochem numeri: in licentia verò data Sathanę vt Iobum affligeret, ne utiquam esse ponendum præceptum, affirmat D. Thom. ibidem, sed potestatem traditam.

Ceterum quidquid sit de licentia data diabolo ad nocendum sanctissimo Iob: existimo tamen secundum ordinem communis providentię, vt dæmones licentiam obtineāt à Deo, aut permittantur hominibus nocere: non esse necessarium præceptum, aut reuelationem Dei, per quam inuauat sibi non displicere, vt his aut illis noceatur. Et de præcepto patet: quia præcepta Dei communiter dantur ab eo bonis spiritibus, vt potè qui habent rectam voluntatem ac conformem diuinę, ac proinde ei in omnibus obediunt; mali verò nequaquam communiter reguntur præceptis, sed coactione. *Secundo*, quia si imperio Dei nocerent: ergo non ex permissione. Communiter autem dicitur à Sanctis citatis eos affligere homines ex permissione diuina: quia sinuntur exercere & vires, & prauam voluntatem erga homines. Quod verò licentiam tribuat reuelando cui velit Deus nocere: non videtur verosimile: tū quia esset quoddammodo præcipere noxam: tum quia dæmones tot reuelationibus à Deo illuminari non videtur congruum.

Quare sub correctione doctiorum reor, totidem modis Deum largiri, aut permittere dæmonibus nocere hominibus: quot diximus eos impediri, ne noceant: Nam sicut eos ligari consistit in prohibitione, sic solui consistit in ablatione prohibitionis. Et sicut meditati sumus eos prohiberi posse, vel à Deo immediate vel mediante ministerio Angelorum: sic & ablatio prohibitionis (quę est permissio) fit duobus modis, vel à Deo immediate, vel mediante ministerio Angelorū. A Deo immediate quia illos nō prohibet actuali impulsu, vel quia illis nō denegat cōkursū requisitum ad operandum; & hoc facile est dæmonibus cognoscere: sicut cuius facile est agnoscere, habeat ne manus solutas ad operandum. Ad verò ministerio Angelorū conceditur licentia hæc, aut permissio nocendi, vel quando dæmones ab Angelis nō patiuntur actualem repulsam, aut impressionē prohibitiuam, vel quando Angeli boni Deo reuelante deserunt clientes suos vexandos à dæmonibus. Sed unde scient dæmones, quod deseruntur homines ab Angelis custodibus, vt possint affligi? Dicit quispiā, quia Angeli custodes id reuelāt malis, puta dicētes, ecce istum, in eum potestis sauire. *Hoc non statum* quia tot reuelationibus dæmones imbui non est congruum: tum quia id videtur alienū à pietate Angelorum custodum, quasi digito ostendere, & tepissimè tradere suos clien-

14

clientes vexandos. *Quod si dicas*, quia Angeli custodes non sunt assistentes hominibus aliquibus, & hoc bene vident dæmones. *Contra*, quia bene sciunt dæmones quandoque Angelos custodes absentes esse in cælo, vel aliquo loco valde distante, & licet tunc deserant homines loco, non tamen quantum ad effectum custodia: quia etiam cum sunt in cælo, cognoscunt quid circa hominem agatur: & Deo reuelante, si clientes impugnantur à Dæmonibus, statim aduolant ad eos tuendos, nec indigent mora tēporis, vt adsint, sed statim adesse possunt, vt annotauit D. Thom. p. quest. 113. artic. 3. *Item tertio*: quia Angeli custodes nunquam totaliter deserunt homines, vt affirmat D. Thom. loco proximè citato. *Item quarto*: quia ex desertione prefata quamuis fortalsè posset cognosci diuina permissio nocenti inferendi: non tamen certa nocendi mētura, cum tamen necessarium eam præfigere. Sapius enim permittuntur mala inferre certis limitibus, vt patet in potestate tradita demoni ad affligendum Iobum. Probatur illatio: quia si Angeli custodes assistunt, dæmones nocere non possunt: si deserunt, poterunt pro sua impia voluntate, quæ nullo minori malo, quàm internecione satiabitur.

15

Aduertendum, dæmones quamuis sciant se à Deo ligatos ac prohibitos ne hominibus noceant, nisi Deo permittente: tamen non ob id animo linquunt, aut desistunt à captanda

occasione nocendi: quærentes vtrū ab Angelis custodibus deserantur, hoc enim accipiunt pro signo permissionis, aut licentiæ data. Hoc egregiè docuit D. Petrus dicens: *Aduersarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit, quærens quem deuoret* & Iob 1. & 2. *Circuui terram, perambulauit eam,* nimirum quærens cui nocere posset: & Matth. 22. *Ambulat per loca arida & inaquosa quærens requiem,* id est cui noceat, quia afflictio hominū requies est dæmonum.

Dum autem sic æstu inuidiæ ac liuoris agitati percurrunt, callidè obseruantes quem lædant; quos vidēt ab Angelis custodibus diligēter custoditos, nec aggredi audent, ne eorum reddatur conatus irritus & inanis, & quia fortè à longè ab Angelis custodibus arcentur. Si autem dubitant de diligenti custodia, aut cōiecturaliter censent eos remissius custodiri, tentant audacter mala inferre. Quod si repelluntur, certò sciunt non esse sibi nocendi concessam facultatem, sin minus certò agnoscunt sibi concessam, eaque abutuntur. Itaque ex eo quod non repelluntur ab Angelis custodibus, aut alijs bonis Angelis, agnoscunt sibi esse permissam nocendi potestatem.

Ad obiectiones oppositas, *Ad primam* cōcedimus illatum, *ad secundam* responderetur, quando vident Angelos non assistentes, tentant malum infligere, quod si non patientur repulsam, inde colligunt sibi concessam lædendi potestatem, *Ad tertiam* respon-

D. Petrus

Iob. 1.

et 2.

et Matth.

16

respondeo, D. Thom. esse intelligendum toto tempore, quo aliquis à Deo non deseritur: nam quandoque totaliter Deus deserit, vt septē viros Saræ, quos dæmon occidit, & tūc etiam Angelus deserit. *Ad quartā*: Angeli boni benè sciunt Deo reuelante in quanta mensura permittantur dæmones nocere, & si dæmon amplius procedere vult, repellitur à bonis Angelis.

Demum aduertendum, Angelos malos esse in tanto numero, adeoq; sollicitos contra homines, vt statim atque aliquis ab Angelis bonis deseritur: ipsam inuadant, atque malo permisso afficiant: nam si aliquod modicum temporis intercederet, in quo homo ab Angelo desereretur, & non à dæmone inuaderetur diuinæ prouidentię ordo turbaretur, quæ ad hoc vult Angelum deserere hominem, vt à dæmone inuadatur: sunt autem in aere isto tot dæmones commorantes, vt a formorū superent multitudinem: nec illis hæc tam sollicita occupatio fastidiosa est, quia nimis desiderant hominibus nocere, neque laboriosa, quia infatigabilis naturæ sunt.

17 Superest ad argumenta in initio facta respondere. *Ad primum respondetur*. Absolutè loquendo, & in communi ad prouidentiam diuinam spe. Etat finire res operari iuxta naturas suas: at attentis quibusdam circumstantijs, & aliquo supposito, ad eandem prouidentiam spectat, vt prohibeantur, verbi gratia, attentæ gra-

uitate aquarum, & superiori earum loco, inundarent certè terram: sed quia homo erat futurus eius habitator, ad prouidentiam Dei pertinuit, vt aquæ maris prohiberentur à Deo dicente: *In litore confringes fluctus tuos*. Sic absolutè concessum est etiam dæmonibus, vt liberè exercerent vires suas: sed supposito eorum casu, & odio vehementi, quo aduersus homines flagrant, ne interiret totum humanum genus, ad Dei prouidentiam pertinuit dæmoniorum potestatem cohibere, ne noceat hominibus pro suo arbitratu, sed tantum Deo permittentē ferè semper, vel propter sui gloriam, vel propter hominum vtilitatem. Quo fit vt dæmonum nocuentis non solum mali, verū & boni quandoque subijciantur, propter Dei gloriam quidē: quia in hac Dei prouidentia multa Dei attributa à longè lucent, suauitas in gubernando, eo quòd cum hominibus ac dæmonibus liberum arbitrium dederit: violentum videretur semper impedire quod possunt naturaliter dæmones, & summoperè desiderant: ideò finit aliquādo eos id perficere. Clementia autem in genus humanū manifestatur: quia si dæmones permitteretur in homines grassari, actū esset de humano genere, vt nuper dicebamus. Iustitia etiam Dei elucet: quia sæpè propter vindictam scelerum dæmones carnifices, & tortores promptissimos ad eam exequendam elegit Deus, hominum verò vtilitas ex hac dæmonum tortura nō parua,

K neque

neque vna sola enascitur, patientia exercetur, virtus probatur, humilitas acquiritur, ad omne virtutis genus exercendum occasio datur.

Ad secundum, & tertium facilis est solutio ex dictis.

Dico tertio. Non solum Angeli boni dæmones coercere ac ligare possunt: verum & dæmones superioris ordinis, qui fortiores sunt alios inferioris, qui non sunt ita fortes. Hoc assertum clarum est similitudine sumpta inter homines fortiores, & imbecilliores. Hac arte vtuntur sceleratissimi Magi, qui certa quãdã societate, ac conuentione inita cū dæmonibus, implorato auxilio fortiorum dæmonum, alios imbecilliores annulis includere, certisque operibus & locis alligare solēt. *Palladius* cap. 20. plurimos ac ferocissimos dæmones in Iamnæ & Mambra sepulchro per magiam alligatos refert: sed de hoc nos latius, interim videndus est *Victoria* de magia.

Dico quarto. Non solum ab Angelis bonis, & malis possunt dæmones ligari, ac prohiberi ne noceant: verum etiam ab hominibus mediante potestate illis à Deo collata, cuius naturam ex professo in hac Diui Th. quæst. rimamur. Hoc assertum palam fit ex testimonijs sæpè citatis, vbi à Deo & Christo Domino potestas hæc collata est. Sed age in eius explicationem vterius progrediamur.

DE CAUSA EFFICIENTE huius potestatis, seu eiectionis dæmonum.

ADNOTATIO.

Acturi de causa efficiente ad fugandos dæmones, ne hominibus molestias ingerāt, diuidere causam effectricē necesse est, in causam principalem, & instrumentalem. Principalis quidem causa Deus est, cuius imperio subdita est omnis creatura etiam dæmones: *Colūna cæli*, inquit *Iob 26. contremiscunt, & pauēt ad nutum eius. Spiritus eius ornauit cælos, & obstetricante manu eius aductus est coluber tortuosus*; id est diabolus. Et quamuis opera Dei ad extra sint tribus personis conuenientia, tamen quia filius Dei factus caro, erat profligaturus potentiã diaboli, qui tyrannide occupauerat orbem, huic exitiali hosti fugando, & ab hominibus eiciendo egregiam, & frequentem nauauit operam in terris degens: & ideo ipsi vt causæ principali dæmonum pulsionem attribuimus: qui de se, *Matt. 28. ait: Data est potestas mihi in cælo, & in terra: & de eodem Apocal. 20. Ioannes ait: Habet clauem abyssi & catenam magnã in manu sua, & apprehendere potest draconem serpētem antiquum, cuiusq; ligare, & mittere in abyssum, & claudere, atque signare.* Quæ verba satis exprimunt Christum Dominū sua virtute diuina causam esse efficiētem principale omnium.